

Forsvarsbygg

Rapportering offentlige anskaffelser 2025

for offentlig sektor (ikke omfattet av åpenhetsloven)

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltning av felleskapets ressurser skal offentlige virksomheter gå foran og ha et sirkulært og bærekraftig forbruk, og etterspørre varer og tjenester som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i både egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Den nye åpenhetsloven (Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold) gir offentlig sektor et enklere arbeid med å ettergå at leverandører etterlever de forpliktelser som følger av anskaffelseslovens §5 om å respektere menneskerettighetene. Et annet viktig verktøy for oppdragsgivere i leverandøroppfølgingen er det oppdaterte nasjonale kontraktsvilkåret for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter, som er utarbeidet av Etisk handel Norge og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Kontraktsvilkåret stiller krav til leverandørers aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

Medlemmer i Etisk handel Norge bruker sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel og bærekraftig forretningspraksis. Medlemmene er forpliktet til å jobbe aktivt for å ivareta mennesker, samfunn, miljø og dyrevelferd gjennom aktsomhetsvurderinger. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig og bærekraftig handel og konkurranse på like vilkår mellom leverandører, der grunnleggende menneskerettigheter er en viktig komponent på lik linje med pris, miljø, klima, kvalitet og leveringssikkerhet. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at bare seriøse leverandører tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene og tjenestene får grunnleggende menneskerettigheter oppfylt og at produksjonen ikke skader miljø, klima eller bidrar til korrupsjon.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel og aktsomhetsvurderinger på et definert basisnivå. Vedlagte rapport gjelder våre medlemmer i offentlig sektor som ikke er omfattet av åpenhetsloven og rapporten er offentlig tilgjengelig og kan lastes ned fra våre nettsider www.etiskhandel.no. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet i arbeidet med aktsomhetsvurderinger.

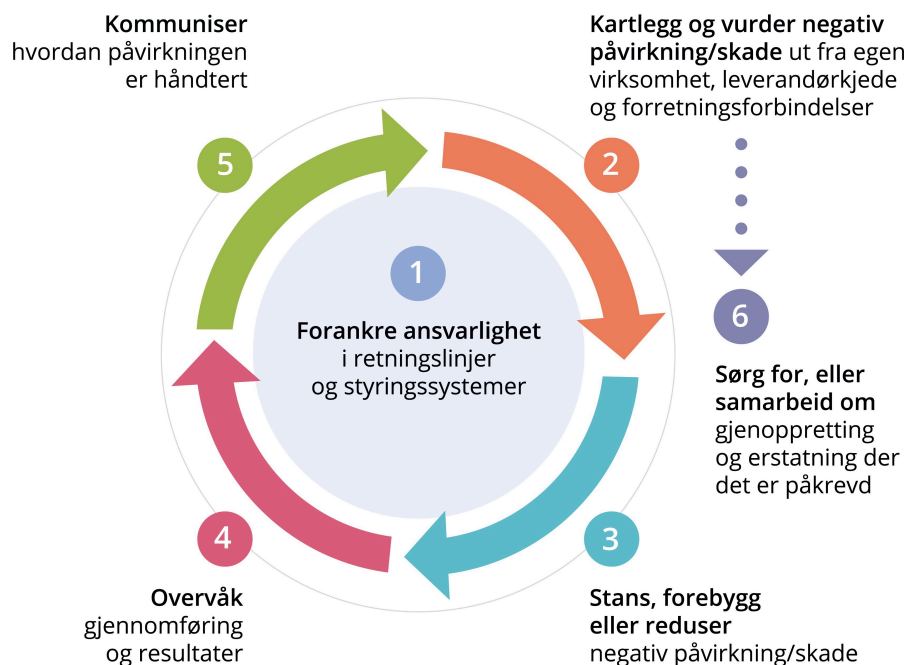

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Rapportering på aktsomhetsvurderinger med hensyn til mennesker, dyr, samfunn og miljø

Årsrapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger utelukker ikke at en virksomhet har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Metoden for aktsomhetsvurderinger er godt egnet til å bistå virksomheter til å opptre ansvarlig gjennom å kartlegge og håndtere risiko for negative påvirkninger og skade forårsaket av egen virksomhet, i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser, med hensyn til grunnleggende menneskerettigheter, miljø og korrupsjon. Det vil, basert på hvor i leverandørkjeden en virksomhet befinner seg, naturlig være ulik grad av delaktighet innenfor de ulike trinnene, men enhver virksomhet har plikt til å utøve ansvarlighet innenfor de ulike trinnene. Ansvarlighet i denne forbindelse for offentlig sektor baseres i stor grad på virksomhetens egen forankring, systemer og rutiner, egne vurderinger i forhold til risiko (basert på anerkjente kilder og egen kompetanse/erfaring), oppfølging av leverandør/kontrakt, kommunikasjon med berørte parter og samarbeid/bidra/påse sammen med leverandør om forbedringer/avvikshåndtering. Alle medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet på prinsipperklæringen om bærekraftig forretningspraksis med bruk av aktsomhetsvurderinger. Offentlige oppdragsgivere/virksomheter forplikter seg til å arbeide aktivt for samme mål innenfor det handlingsrommet loven til enhver tillater. I henhold til første pilar i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) har det offentlige et juridisk ansvar for å beskytte menneskerettighetene gjennom å utføre aktsomhetsvurderinger både i egne organer, i eierskap og i offentlige anskaffelser.

Denne årsrapporten er delt inn i kapitler basert på OECDs aktsomhetsvurderingsmodell, samt hensyntar de fire fasene av anskaffelsesprosessen for offentlig sektor. Anskaffelsesprosessen består av; 1. forankring, 2. planlegging, 3. gjennomføring og 4. oppfølging. De fire fasene er beskrevet i parentes i innholdsfortegnelsen under de seks trinnene i OECDs aktsomhetsmodell.

Forord fra virksomhetsleder

Forsvarsbygg er Norges største offentlige eiendomsaktør. Vi utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren. Med dette samfunnsoppdraget følger det et særskilt ansvar for å sikre bærekraftige leverandørkjeder og etisk produksjon av innsatsfaktorer i våre leveranser.

Langtidsplanen for forsvarssektoren 2025-2036 innebærer at den nasjonale forsvarsevnen skal styrkes, og at nye satsninger skal gjennomføres. Forsvarssektoren står overfor store oppgaver, hvor vi blant annet skal utbedre kritiske mangler, øke antall vernepliktige, øke satsningen på det maritime, mer kampkraft til Hæren, styrke Heimevernet og øke satsningen på luftvern.

Bærekraft er et middel for å styrke forsvarsevnen og opprettholde tillitt og forsvarsvilje i samfunnet, hos våre partnere og medarbeidere. Det handler om å ta vare på menneskene som utgjør sektoren slik at de trives og ønsker å bli, sikre respekt for menneskerettigheter og gode lønns- og arbeidsvilkår i hele verdikjeden og redusere vårt klima- og miljøavtrykk. Vi må tilpasse virksomheten til de pågående klimaendringene, og fortsette vårt arbeid mot korrupsjon og andre misligheter.

" Sammen skal vi bidra til å gjøre forsvarssektoren omstillingsdyktig og fremtidsrettet - og bidra til å nå FNs bærekraftsmål. "

Marit Kristiansen
Direktør anskaffelser

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Forsvarsbygg

Adresse hovedkontor

Grev Wedels plass 5, 0151 Oslo

Antall ansatte

2 443

Navn, tittel og tlf.nr. for kontaktperson for rapporten

Grethe Tenden - fagleder etisk handel. Tlf: 95491435

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

grethe.tenden@forsvarsbygg.no

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Forsvarsbygg er Norges største offentlige eiendomsaktør. Vi utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren. I tillegg tilbyr vi ekspertkompetanse til andre deler av offentlig sektor innenfor sikring av bygg, kulturminnevern og avhending. Eiendomsporteføljen vi forvalter, inneholder mange av de mest særegne og krevende bygg i landet: fra de 15 festningene som er tilgjengelige for allmenheten, til militærleirer, skyte- og øvingsfelt og flystasjoner for Forsvaret. Vi er til stede der Forsvaret er, i 297 av landets 356 kommuner. Vi har hovedkontor i Oslo med lokasjoner over hele landet, deriblant Hamar, Harstad, Bergen, Stavanger og Trondheim.

Det er Forsvarsdepartementet som eier eiendommene i forsvarssektoren, og beslutter hvordan disse skal benyttes og utvikles. Forsvarsbygg har ansvaret for å utvikle, bygge, vedlikeholde og drifte EBA som forsvarssektoren betaler leie for. Forsvaret er leietaker og bruker, og prioriterer og stiller krav utfra sine behov.

Vårt samfunnsoppdrag:

Forsvarsbygg bygger forsvarsevne hver dag. Vi bidrar til kampkraft og bærekraft i forsvarssektoren, ved at Forsvaret har eiendom, bygg og anlegg (EBA) tilpasset sine behov. Vi velger kostnadseffektive løsninger innenfor alle deler av virksomheten vår, slik at ressurser frigjøres til å styrke Forsvarets kjernevirksomhet. Rådgivning innen sikring av bygg, kulturminnevern og avhending er også viktige bidrag til å frigjøre midler for å styrke Forsvarets operative evne. Forsvarsbyggs aktiviteter har ringvirkninger for innbyggere i hele Norge, både i og utenfor Forsvaret.

Vår organisering:

Forsvarsbygg er inndelt i fire avdelinger, hvorav én ivaretar ansvaret for anskaffelser. Avdeling anskaffelser inngår kontrakter og rammeavtaler til utvikling, drift og vedlikehold av EBA. Avdelingen ivaretar også fagansvaret for seriositet, miljø og etisk handel i leverandørkjeden. De øvrige avdelingene har ansvaret for henholdsvis fremskaffelse av ny EBA, drift og vedlikehold av eksisterende EBA, og støttetjenester. Støttetjenestene inkluderer miljørådgivning, herunder fagområdene bærekraft, naturforvaltning, grunn- og vannforurensning og støy og vibrasjon.

Lær mer om Forsvarsbygg på nettsidene våre: www.forsvarsbygg.no.

Informasjon om anskaffelser/avtaler

Samlet verdi innkjøp av varer og tjenester i rapporteringsåret (NOK)

12 650 000 000

Totalt antall aktive anskaffelser/avtaler i rapporteringsåret

600

Oppgi antall avtaler hvor det har vært gjennomført kontraktsoppfølging under rapporteringsåret

20

Mål og fremdrift

MÅL OG FREMDRIFT I RAPPORTERINGSÅRET

1

Mål: Forsvarsbygg skal fortsette kartlegging fra 2024 av leverandørkjedene til to produkter ned til hvor råvarene kommer fra.

Status: Forsvarsbygg har kartlagt 4 produkter i samarbeid med kontraktsparter. Dette har vært produkter knyttet til stål, flis, tre og porselen, produktene har vært valgt ut i samarbeid med kontraktsparter.

2

Mål: Forsvarsbygg skal implementere de reviderte kontraktkravene som er utarbeidet etisk handel fra DFØ

Status: Kontraktkravene som revideres har ikke rukket å bli ferdig innen 2025. De nye kontraktkravene, tildelingskriteriene og kvalifikasjonskravene ble sendt ut på høring i juni, og Forsvarsbygg benyttet muligheten til å se gjennom og sendte inn et høringssvar.

3

Mål: Forsvarsbygg skal fortsette å jobbe systematisk for å heve kompetansen både internt i Forsvarsbygg, samt eksternt. Vi holder flere bærekraftskurs for forsvarsektoren med mål om å heve kompetansen.

Status: Dette er et pågående arbeid i forsvarsektoren. Vi holder blant annet kurs innenfor SOA bærekraft internt for de som jobber med anskaffelser, og vi har en bærekraftsdag i PRINSIX kurset som er utdanning for prosjektlederne våre i Forsvarsbygg, Forsvarsmateriell og Forsvaret.

4

Mål: Forsvarsbygg skal øke fokuset på bærekraft i forprosjektfasen og opprettholde god dialog med markedet.

Status: Leverandørdialogen vektlegger kommunikasjon om våre bærekraftsmål og hva leverandørene må være forberedt på for å kunne være leverandør til Forsvarsbygg.

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Forsvarsbygg skal oppdatere interne systemer og rutiner for risikovurdering av anskaffelser som skal trigge forskjellig grad av krav og oppfølging.

2

Vi skal gjennomføre et kompetanseløft internt hos enkelte ressurser i Forsvarsbygg, for i større grad å kunne bistå anskaffelsesansvarlig og prosjektledere i oppfølgingene som skal utføres. Dette kan inkludere kursing og/eller sertifisering og liknende.

3

Forsvarsbygg skal fortsette å kartlegge leverandørkjedene til enkelte produkter i samarbeid med våre kontraktsparter.

4

Forsvarsbygg skal implementere prosedyre for risikostyring av globale leverandør- og verdikjeder. Dette innebærer å tilby spesialisert rådgivning ved behov som blant annet dekker eierskapskontroll, korrupsjon, bruk av skallselskap, mv. Videre innebærer det å utvikle et kontrollregister med oversikt over leverandører med tilknytning til land som Norge ikke har et sikkerhetsmessig samarbeid med.

5

For å sikre seriøse leverandørkjeder og forebygge arbeidslivskriminalitet i bygge- og anleggsprosjekter, benytter Forsvarsbygg HMSREG. I 2025 ble HMSREG tatt i bruk for minst 105 investerings- og vedlikeholdsprosjekter. Her ble det utført rutinemessig inntakskontroll av alle bygge- og anleggsentreprenørene som omfatter vurdering av skatte- og avgiftsopplysninger, leverandørens egenrapporterte opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår, tidligere erfaringer og informasjon i StartBANK. Forsvarsbygg skal fortsette dette arbeidet og har som mål å få inn enda flere av prosjektene våre slik at vi kan utføre samme rutinemessige kontroller og seriøsitetkontroller via systemet.

6

Forsvarsbygg skal fokusere på å redusere indirekte klimagassutslipp fra anskaffelser gjennom bruk av markedsdialog, miljøkrav og -kriterier, og innovative anskaffelser

1

Forankring av ansvarlighet i virksomheten

Forankring av bærekraft i virksomheten handler om å ha relevante strategier, planer, policy og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser som er vedtatt av ledelsen.

For en offentlig virksomhet vil det bl.a. bety å ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter, i tråd med §5 i Loven om offentlige anskaffelser (LOA). Det betyr også at anskaffelsesstrategi/policy og handlingsplaner omhandler bærekraft. Sentralt i dette er virksomhetens arbeid med aktsomhetsvurderinger. Det vil bla. si å ha strategier og planer for hvordan virksomheten identifiserer og håndterer virksomhetens negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø i hele leverandørkjeden. Gjennom å håndtere dette på en god måte bidrar virksomheten til oppnåelse av bærekraftsmålene.

Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og i denne forbindelse også oppfølging av leverandørens aktsomhetsvurderinger, bør være en integrert del av virksomhetens anskaffelsesprosess. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Forankring: Anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

Forsvarsbygg.no

1.A.2 Hvordan er anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

En ny anskaffelsesstrategi for sektoren er utarbeidet gjennom modernisering og effektiviseringsprogrammets prosjekt anskaffelser, med involvering fra alle etater. Anskaffelsesstrategien for forsvarssektoren skal danne grunnlaget for felles retning og god anskaffelsespraksis. Strategien er utarbeidet med en visjon om at anskaffelser skal forsterke Forsvarets operative evne og legge til rette for kostnadseffektivitet og bærekraft i hele verdikjeden.

Anskaffelsesstrategien gjelder for alt anskaffelsesarbeid som gjennomføres i sektoren, på tvers av etater og for alle faser og nivåer i en anskaffelsesprosess. Fra planlegging og gjennomføring av anskaffelser og innkjøp, til oppfølging av leveranser og leverandør og avtalens avslutning.

Basert på anskaffelsesstrategien så har Forsvarsbygg utarbeidet en one pager som operasjonaliserer og tilpasser sektorens mål til forsvarsbyggs virksomhet.

I bærekraftsstrategien viser vi til ambisjonene vi har og innsatsområdene som sektoren blant annet fokuserer på. Forsvarsbygg følger opp de fleste av innsatsområdene gjennom kontraktskravene som går på etisk handel.

1.B Forankring: Organisering, internkommunikasjon og kompetanse

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser for bærekraftig forretningspraksis organisert i virksomheten, og hvorfor?

Arbeidet med aktsomhetsvurderinger (risikovurderinger) i anskaffelser er organisert i avdeling Anskaffelser (ANS), med hovedansvaret i seksjonen Samfunnsansvar og etterlevelse (ANS-SET).

Forsvarsbygg har en fagleder for etisk handel, en fagleder for miljø og fagleder for arbeidslivskriminalitet som skal ivareta Forsvarsbyggs operasjonelle risikoområder som offentlig byggherre og eiendomsaktør. Alle faglederne rapporterer direkte til nivå 3 (seksjonsleder), som igjen rapporterer til nivå 2 (avdelingsdirektør i Forsvarsbyggs ledergruppe).

Når vi skal vurdere risiko i anskaffelsene våre, fyller anskaffelsesansvarlig ut et forms-skjema. Her huker de blant annet av for hvilke produkter/produktkategorier anskaffelsen gjelder og hvilken sum det er snakk om. Basert på denne informasjonen vil fagleder og anskaffelsesansvarlig beslutte hvilken type oppfølging anskaffelsen skal ha. Om det er behov for kvalifikasjonskrav, tildelingskriterier eller om det utføres en kontroll basert på kontraktskravene. Videre vil fagleder og prosjektleder avtale hvordan best utføre oppfølgingen med kontraktspart. Oppfølgingen starter med et møte med kontraktspart hvor fagleder på forhånd har gått gjennom redegjørelsen og eventuell annen relevant dokumentasjon som er sendt over eller offentlig tilgjengelig. Videre avtaler vi ofte i fellesskap hvor vi ønsker å gå videre, hvor langt vi ønsker/håper å komme og hva vi forventer av kontraktspart. Vi prøver ofte å sette felles mål slik at oppfølgingen også vil bistå entreprenøren i deres videre arbeid innenfor etisk handel/samfunnsansvar.

1.B.2 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å arbeide med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser og følge opp dette hos leverandører?

I Forsvarsbygg er det fagleder for etisk handel som har hovedansvaret og som skal følge opp våre kontraktsparter og deres leverandørkjeder.

Fagansvarlig hos Forsvarsbygg jobber kontinuerlig med å sikre seg tilstrekkelig kompetanse gjennom kursing, samarbeid på tvers av byggherrer og sertifiseringer. Vi jobber også internt med å heve kompetanse hos anskaffelsesrådgivere ved å tilby kurs og opplæring innenfor anskaffelsesfaglige temaer, eks. inntakskontroll, entrepriserett og SOA bærekraftkurs. For prosjektledere tilbys det kursing gjennom eks. PRINSIX hvor det er satt av en dag til temaer innenfor bærekraft.

Her får alle en grunnleggende innføring i hva aktsomhetsvurderinger er, hvilken risiko som kan være i leverandørkjeder til enkelte produkter og hvordan vi i fellesskap kan sette opp en oppfølgingsplan som er i tråd med anskaffelsens art og størrelse.

1.C Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

For å styrke forsvarssektorens bærekraftstarbeid og bidra til FNs bærekraftsmål er det utarbeidet en felles strategi som gir overordnet retning for perioden 2025–2036. Samarbeid og felles innsats på tvers av etatene er avgjørende for å nå målene. Strategien er utarbeidet på oppdrag fra Forsvarsdepartementet og eies av etatsjefene, som har ansvar for oppfølging og rapportering gjennom ordinære styringslinjer. Strategien operasjonaliseres gjennom målrettede tiltak, og tas inn i den ordinære

Prinsippene for bærekraftsarbeidet:

- Vårt arbeid skal være basert på våre felles verdier: vidsyn, åpenhet, respekt, ansvar og mot
- Vi skal støtte opp om Norges forpliktelse til oppfølging av FNs bærekraftsmål og EUs grønne giv
- Vi skal være en ansvarlig arbeidsgiver, myndighetsutøver og oppdragsgiver
- Vi skal ha kunnskap om hvordan egen virksomhet påvirker sosiale forhold, klima og miljø samt hvordan omverdenen påvirker vår virksomhet
- Våre tiltak innenfor bærekraft skal bidra til å styrke forsvarsevne og forsvarsvilje
- Vi skal integrere bærekraft i plan- og beslutningsprosesser på alle nivå
- Vi er åpne for nye idéer og satser på innovative løsninger.
- Læring er en viktig del av nyskaping
- Vi skal utfordre våre leverandører og stille relevante og målrettede krav slik at vår innkjøpsmuskel fremmer bærekraftige løsninger
- Vi skal være ærlige og etterrettelige

Avdeling Anskaffelser utarbeider også en egen handlingsplan som viser tiltak for avdelingen og hvem som har ansvaret. Her har vi blant annet tiltak som er rettet mot mennesker, samfunn og miljø, som også er noe av det vi legger til grunn når vi utarbeider doble vesentlighetsanalysen til Forsvarsbygg.

1.D Forankring: Partnerskap og samarbeid med leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med leverandørkjeden?

Forventninger og krav til leverandørene blir ofte kommunisert i markedsdialog, og i anbudskonkurranser. Gjennom leverandørdialog søker vi å identifisere de mest bærekraftige løsningene som markedet kan tilby. Forsvarsbyggs konkurransegrunnlag krever egenrapportering på etiske, miljømessige og sosiale forhold, herunder lønns- og arbeidsvilkår for mannskap i prosjektene våre, og om eventuelle tidligere straffbare forhold.

Der Forsvarsbygg anser det som en vesentlig risiko for enten miljø eller etisk handel vil dette gjøres tydelig i en anbudskonkurranse, og kommunisert tydelig ved tildeling at det vil medføre en oppfølging klima & miljø og/eller etisk handel.

1.D.2 Hvordan jobbes det med å ivareta prinsipperklæringen?

Forsvarsbygg har fått inn etisk handel sin prinsipperklæring i vår nye bærekraftstrategi som vi har utarbeidet felles for sektoren i 2026.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i anskaffelser under rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

I 2025 leverte Forsvarsbygg sin første bærekraftsrapport. Selv om dette er teamer vi har jobbet lenge med, er det viktig å synliggjøre samlet innsats.

EUs bærekraftsrapporteringsdirektiv (CSRD- Corporate Sustainability Reporting Directive) pålegger større selskaper å rapportere på bærekraft, med en dobbel vesentlighetsanalyse (DVA) ni bunn for å identifisere relevante bærekraftstemaer. Forsvarsbygg som statlig etat er ikke underlagt CSRD, men er pålagt av Forsvarsdepartementet å integrere og operasjonalisere FN's bærekraftsmål i egne virksomhetsplaner basert på risiko og vesentlighet. Vi har derfor på lik linje med de andre etatene gjennomført en dobbel vesentlighetsanalyse (DVA) for å definere våre vesentlige bærekraftsområder.

Analysen viser at Forsvarsbygg har vesentlige temaer innen alle bærekraftsområder. Vi har et sterkt miljøfokus, likt resten av bygg- og anleggsbransjen, med vekt på klima, naturmangfold og sirkulær økonomi. Samtidig har vi et utvidet sektoransvar innenfor energieffektivisering, kulturminner og forebygging av forurensning på vegne av Forsvaret som bruker. Blant interessentene er det en forventning om at Forsvarsbygg følger opp sine ambisjoner med konkrete handlinger og tenker langsiktig og innovativt. Her fremheves spesielt Forsvarsbyggs rolle i lokal næringsutvikling og samarbeid om bærekraftige løsninger og kompetanseutvikling.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning eller skade på, mennesker, dyr, samfunn og miljø i leverandørkjeden.

For offentlig sektor vil det være vesentlig å foreta denne type kartlegging i flere faser av en anskaffelsesprosess. Først overordnet i planleggingsfasen og deretter i konkurransegjennomføringen. Virksomheten må i planleggingsfasen tilegne seg overordnet kunnskap om risikobildet for de aktuelle produkter/tjenester som inngår i anskaffelsen. Deretter, ut fra grad av risiko, tilpasse videre dialog, krav, kriterier og oppfølging mot aktuelle tilbydere/leverandører (konkurransegjennomføring).

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø må også inngå i kontraktsoppfølgingen for å redusere og forebygge risiko for menneske, dyr, samfunn og miljø. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvement av tilbydere/leverandører er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

2.A.1 Risikokartlegging

Forsvarsbygg benytter en kontraktsstrategi for alle anskaffelser over kr. 100 000 ekskl. mva. Strategien utarbeides og skal godkjennes før kunngjøring av anskaffelsen. For å sikre at både etisk handel og miljø blir ivaretatt i anskaffelser der det antas å være en risiko for brudd på menneskerettigheter eller negativ miljøpåvirkning. For etisk handel så har vi lagt inn en lenke til et risikoverktøy i strategien som følges opp av fagleder. Basert på informasjonen som kommer inn i risikoverktøyet, gjøres det en overordnet vurdering om vi skal benytte kvalifikasjonskrav knyttet til leverandørkjeder og/eller tildelingskriterier i tillegg til kontraktskrav. Med tanke på at vi ofte ikke vet hvem som vinner konkurransen, så kan det være litt mer utfordrende å legge en konkret plan for hvordan oppfølgingen burde se ut før kontraktspart er på plass. Forsvarsbygg fokuserer fortsatt ekstra på kategoriene: VVS, elektro, naturstein, solceller, tekstil, møbler og gaver/profileringsartikler.

I rapporteringsåret har vi utført flere oppfølginger av kontraktskravene. Noen konkrete produkter som ofte blir kontrollert er anskaffelser av solceller. Her starter vi med oppfølging av redegjørelsen, hvis de er omfattet av åpenhetsloven, eller går gjennom annen dokumentasjon de har som er knyttet til risikoen som er identifisert. Videre etterspør vi ofte informasjon om den konkrete leverandørkjeden slik at vi kan se hvilke land/regioner komponentene til selve panelene kommer fra. I de oppfølgingene vi har gjennomført knyttet til solceller, så er dette oftest allerede på plass. De har et forhold til risikoen og hvorfor vi etterspør dette. Det er viktig for oss å gjøre disse undersøkelsene slik at vi kan være litt mer sikker på at det ikke er tvangsarbeid i leverandørkjeden, vi kan ikke bli helt trygge, men her dokumenteres det ofte tiltak og dialog med leverandørkjeden for å forebygge at dette skal forekomme.

For bygge- og anleggsoppdrag skal det også utarbeides en miljøoppfølgingsplan som tar for seg miljømål, og tilpassede miljøkrav innenfor miljøledelse, byggeplass og uteområder, energi, gjenvinning og avfall, helse- og miljøfarlige stoffer, materialkrav, og utslipp til vann, jord og luft.

2.A.2 Etske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

1

I hvilke type anskaffelser	Anskaffelser innen VVS
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja, hvis anskaffelsesverdien er over en viss størrelse
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

2

I hvilke type anskaffelser	Anskaffelse innen elektro
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja, hvis anskaffelsesverdien er over en viss størrelse
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

3

I hvilke type anskaffelser	Anskaffelse innen solceller
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja, hvis anskaffelsesverdien er over en viss størrelse
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

4

I hvilke type anskaffelser	Anskaffelse innen tekstil
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja, hvis anskaffelsesverdien er over en viss størrelse
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

5

I hvilke type anskaffelser	Anskaffelse innen møbler
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja, hvis anskaffelsesverdien er over en viss størrelse
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

6

I hvilke type anskaffelser	Anskaffelser innen profileringsartikler
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja, avhengig av hva som skal anskaffes
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	

Våre etiske og sosiale krav ligger som standard i alle maler for konkurransegrunnlag. For punktet om ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, så har vi lagt til en setning "dette kontraktskravet gjelder for totalentreprenører som faller inn under virkeområdet til åpenhetsloven. jf. åpenhetsloven § 2." Dette er i hovedsak fordi det er de store som skal gå foran, men ved enkelte konkurranser så blir denne setningen fjernet slik at vi har mulighet til å følge opp risikoen som er identifisert. Et eksempel på anskaffelser vi kan fjerne denne setningen på er når vi snakker om solceller.

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.3 List opp virksomhetens prioriterte risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert risiko	Relatert tema	Geografi
Risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjeder	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelsesforhold Korrupsjon	Globalt
Fare for arbeidslivskriminalitet og sosial dumping	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelsesforhold	Norge
Skatte- og avgiftskriminalitet hos leverandørene	Lønn	Norge

Å prioritere konkrete negative konsekvenser kan være vanskelig for Forsvarsbygg da leverandørkjedene våre vil endre seg avhengig av hvem som vinner kontraktene våre. Vi vurderer derfor risikoen for negativ påvirkning/skade løpende i anskaffelsene, og prioriterer den mest alvorlige risikoen først samt der vi ser at vi har mulighet til å påvirke. Dette gjelder både for leverandørkjedene og arbeid som skjer på våre byggeplasser.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.4 Beskriv prioriterte risikoområder og bakgrunn for prioriteringen av disse. Beskriv hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med. Beskriv videre også om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

Forsvarsbygg forholder seg til DFØ sin høyrisikoliste, informasjon vi kan få via etisk handel Norge, andre oppdragsgivere, kontraktparter eller som blir fanget opp via media. Basert på dette gjør vi en faglig vurdering av anskaffelsene og prosjektene våre.

Mange av leverandørkjedene til produktene vi benytter er fortsatt ukjente og vi må ta utgangspunkt i den generelle informasjonen vi har tilgang på om risiko i forskjellige land. Det er krevende å kartlegge produktene våre ned til råvarenivå når dette ikke alltid har blitt prioritert av kontraktpartene i særlig grad. Det blir ofte fokus på trinn 2 i aktsomhetsvurderingene hvor vi prøver å bistå med å komme litt videre i kartlegging av leverandørkjeder og hvilken risiko som kan forekomme.

Forsvarsbygg skal fortsette å jobbe risikobasert og jobbe sammen med kontraktparter for å oppnå mer åpenhet rundt leverandørkjeder og kjennskap til leverandørkjeder til produktene vi i stor grad benytter.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte.

For offentlig sektor vil kartleggingen bl.a. innebefatte å benytte informasjon, kunnskap og dokumentasjon som leverandør innehar. Leverandør skal inneha oversikt over bl.a. risiko på land- og sektornivå og kunnskap om hvordan prioritere basert på mest vesentlig negativ påvirkning mennesker, dyr, samfunn og miljø. Dog må virksomheten selv gjøre sine innledende vurderinger på risiko og prioritering av dette.

Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres.

Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne strategier, policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stans, forebygg eller reduser (planlegging, gjennomføring og oppfølging)

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

	Risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjeder
Overordnet mål :	Forsvarsbygg skal kontinuerlig arbeide med å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter i de globale leverandørkjedene.
Status :	Forsvarsbygg støtter seg på DFØ sin høyrisikoliste og dermed ser at mange av våre vareanskaffelser bærer høy risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjedene. Vi benytter oss i hovedsak av kontraktkrav, men der vi ser at både anskaffelsesverdien og produktene som skal kjøpes bærer en vesentlig risiko, vil vi vurdere å ta i bruk tildelingskriterier og/eller kvalifikasjonskrav.
Mål i rapporteringsåret :	For å vurdere risikoen på hver enkelt anskaffelse, har vi utviklet et risikoverktøy som gjør det enklere for Forsvarsbygg å fange opp anskaffelsene som bærer en høyere risiko for brudd på arbeidstakers- eller menneskerettigheter i leverandørkjeden. I kontraktsstrategien som benyttes ved anskaffelser, skal anskaffelsesansvarlig fylle ut et forms-skjema, som blir sendt inn til vurdering. Basert på forms-skjemaet vil det besluttes hvordan anskaffelsen skal følges opp videre i forbindelse med etisk handel. Vi har som mål å følge opp flere anskaffelser i 2026, enn det vi hadde kapasitet til i 2025.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Forsvarsbygg er ikke kjent med at det er avdekket noen brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjedene til våre leverandører. Vi samarbeider med våre leverandører for å få på plass gode rutiner og systemer for å avdekke eventuelle bruddleverandørkjedene. Ved mistanke eller faktiske brudd vil vi sammen med leverandøren planlegge og iverksette tiltak for å rette opp bruddene og sørge for god overvåking og videre oppfølging.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Per nå har vi ikke iverksatt noen spesifikke tiltak da vi ikke er kjent med noen konkrete brudd i leverandørkjedene. I samarbeid med kontraktsparter skal vi fortsette å følge opp leverandørkjeder og jobbe med å avdekke og forebygg at brudd forekommer i våre leverandørkjeder. For å få til dette må vi i større grad ha kjennskap til produkter og vite mer om hvordan leverandørkjedene ser ut.

	Fare for arbeidslivskriminalitet og sosial dumping
Overordnet mål :	Ingen arbeidstakere skal utsettes for fare i bygge- og anleggsarbeid.
Status :	Kontinuerlig oppfølging av nye og eksisterende leverandører.
Mål i rapporteringsåret :	Forsvarsbygg ivaretar byggherreansvaret gjennom bestemmelser om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø som er tilpasset risikoen i det enkelte prosjekt.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Forsvarsbygg har vektlagt opplæring og kontraktsoppfølging som et tiltak for å sikre forsvarlig forvaltning og etisk, sosial og grønn handel. Alle som utfører arbeid på forsvarsbyggs bygge- og anleggsplasser skal kunne fremlegge gyldig HMS-kort, og er registrert i oversiktslister. Dette tiltaket videreføres da behovet for opplæring og kontraktsoppfølging er en viktig del av vår jobb som byggherre.

Som del av inntakskontrollen, stilles det krav til forhåndsgodkjenning av bruk av underentreprenører og innleie i bygge- og anleggsprosjektene våre. (forhåndsgodkjenning innebærer en kontroll av lønns- og arbeidsvilkår).

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Fortsette oppfølgingen.

Overordnet vurderer anskaffelsesseksjonen at arbeidet med forebygging av arbeidslivskriminalitet i bygge- og anleggsprosjekter har gjennomgått en vesentlig forbedring. Det avdekkes fremdeles avvik regelmessig, men prosjektene er i større grad bevisst på risikoen, og det ser ut til at opplæring og bistand har gitt resultater. HMSREG er fortsatt en stor del av dette arbeidet er med på å gi et løft innenfor seriøsitetsarbeid. Vi har i mye større grad muligheten til å følge opp kontraktskravene våre og muligheten til å rette når hendelser dukker opp på prosjektene våre.

	Skatte- og avgiftskriminalitet hos leverandørene
Overordnet mål :	Forsvarsbygg skal drive oppfølging og kontroll av lønns- og arbeidsvilkår i leverandørkjeden.
Status :	Kontinuerlig oppfølging av nye og eksisterende leverandører.
Mål i rapporteringsåret :	Bruke kontraktsoppfølging som et virkemiddel for å sikre forsvarlig forvaltning og etisk, sosial og grønn handel.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Forsvarsbygg har et samarbeid med bla. skatteetaten, og et systematisk samarbeid med andre oppdragsgivere for å fremme seriøse virksomheter. Samarbeidsavtalen med skatteetaten ble i slutten av 2025 integrert inn i HMSREG slik at det ble lettere for prosjektlederne våre å følge opp om kontraktspart eller UEer hadde utestående restanser hos skatteetaten. Foretakene får en rød R i leverandørhierarkiet, som gjør at det blir lettere for prosjektlederne våre å følge opp restanser fortløpende når ikonet dukker opp. Forsvarsbygg samarbeider i stor grad med andre byggherrer for å prøve å stille mest mulig like krav i inntakskontrollen. Samtidig som vi videreutvikler egenrapporteringsskjema for lønns- og arbeidsvilkår i håp om å enklere fange opp eventuelle avvik eller brudd på lønns- og arbeidsvilkår ute i prosjektene våre.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

HMS-kort og oversiktslister kontrolleres regelmessig i samarbeid med Skatteetaten. Avvikene som avdekkes gjelder i hovedsak manglende skattefullmakt til Forsvarsbygg fra nye entreprenører. Noen avvik gjelder også arbeidstakere som ikke er registrert som ansatt hos oppgitt arbeidsgiver i oversiktsliste. Et av tiltakene Forsvarsbygg har tatt i bruk er HMSREG og vi jobber med å få inn flere av prosjektene våre inn i systemet. Egenrapporteringsskjema som leverandøren skal fylle ut før oppstart på byggeplass er lagt inn i HMSREG, og skal kontrolleres før leverandøren godkjennes i HMSREG. Opplysningene i egenrapporteringsskjemaer omhandler konkrete opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår hos den enkelte leverandør, og utgjør en del av risikovurderingen som ligger til grunn for videre oppfølging og kontroll. Egenrapporteringsskjemaer for alle leverandører (også underleverandører) er innlevert, kontrollert og deretter godkjent for alle prosjektene som ligger inne i HMSREG

ANDRE TILTAK FOR Å HÅNDTERE NEGATIV PÅVIRKNING

Beskriv virksomhetens generelle tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning knyttet til anskaffelser, også i leverandørkjeden.

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Miljøoppfølgingsplaner (MOP) er en del av kontrakter med leverandører til Forsvarsbygg. MOP tar hensyn til Forsvarsbyggs miljøpåvirkning som byggherre og EBA-aktør. MOP stiller krav til å forebygge og redusere negativ miljøpåvirkning ved utbygging. Blant annet krav til massehåndtering og håndtering av fremmede arter samt bevaring av natur, miljø og kulturminner. I funksjonsbeskrivelsene for bygg er det også krav til materialvalg.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

MOP stiller også krav til klimagassregnskap ved alternativsvurderinger og for materialvalg. Bruk av produkter med lavt klimafotavtrykk (EPD), dvs. betong, stål og mineralull, og valg av naturlige kuldemedier.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Forsvarsbygg har tilpasset innkjøpspraksisen ved å opprette enheter dedikert til forvaltning og oppfølging av kontrakter og avtaler. Et av målsetningene våre er fortsatt å øke bruken av tildelingskriterier på miljø i anskaffelsene våre. Vi har også prioritert å finne hensiktsmessige måter å tildele rammeavtaler basert på miljøvennlig transport av varer og tjenester. Forsvarsbygg har fortsatt arbeidet med å øke bruken av miljø som tildelingskriterium i 2025.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Forsvarsbygg stiller krav til sertifisering i henhold til ISO 14001, Miljøfyrtårn og EMAS for leverandører. Forsvarsbygg stiller også krav til at miljømerkede produkter skal velges.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Forsvarsbygg stiller krav til organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger (ILO-konvensjoner nr. 87 og 98): Arbeiderne skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget valg, og å forhandle kollektivt. Dersom disse rettigheter er begrenset eller under utvikling, skal totalentreprenøren medvirke til at de ansatte får møte ledelsen for å diskutere lønns- og arbeidsvilkår uten at dette får negative konsekvenser for arbeiderne.

3.B.6 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Forsvarsbyggs kontrakter forplikter leverandørene til å arbeide for å forhindre korrupsjon i sin virksomhet. Leverandørene må kunne vise til at de har iverksatt tiltak eller har systemer som skal forebygge korrupsjon og påvirkningshandel. Dette kan være etablering av internkontroll, utarbeidelse av etiske retningslinjer, opprettelse av varslingskanal og lignende, og som minimum går ut på å forebygge korrupsjon og påvirkningshandel. Forsvarssektoren har i en årrekke hatt fokus på risikoen for korrupsjon i egne etater. Risikoen adresseres jevnlig i holdningskampanjer, og er tema for interne kontroller og revisjoner.

3.B.7 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

A man with short brown hair and safety glasses is looking down at his work in a factory. The background is a blurred industrial environment with metal structures and machinery. The lighting is bright, coming from overhead fixtures.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging.

Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre (f.eks leverandører).

Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåke og evaluere (oppfølging)

4.A.1 Beskriv hvem som har ansvar for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø i forbindelse med anskaffelser, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis.

Når det kommer til tiltak som er iverksatt av Forsvarsbygg for å håndtere risikoen for skade på våre byggeplasser, så ligger ansvaret hos alle som er involvert i en anskaffelse, både merkantile og fagtekniske funksjoner. En stor andel av det som anskaffes er bygge- og anleggstjenester og Forsvarsbygg stiller krav i konkurransegrunnlagene som skal redusere virksomhetens risiko for skade og negativ påvirkning, både på mennesker, samfunn og miljø. Etter kontraktsinngåelsen er det prosjektleder som har ansvaret for å følge opp etterlevelsen av kravene som er stilt i kontrakt, og for å påse at tiltak iverksettes for å rette opp påvist skade eller negativ påvirkning. Dette gjøres i tett samarbeid med fagressursene innenfor bærekraft.

I leverandørkjedene våre er det i hovedsak kontraktspart som har ansvaret for å overvåke tiltakene de har iverksatt for å håndtere sin risiko for skade/negativ påvirkning. Her vil Forsvarsbygg ha dialog og kommunikasjon med kontraktspart om status på tiltak som eventuelt er iverksatt.

4.A.2 Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til bærekraft, inkludert etiske- og sosiale krav, i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

Forsvarsbygg fører ikke en samlet oversikt over all oppfølging av leverandører innenfor alle temaer knyttet til bærekraft. Oppfølging av krav knyttet til bærekraft er en integrert del av kontraktsoppfølgingen, og pågår regelmessig. Når det gjelder etiske og sosiale krav, anslår Forsvarsbygg at 20 anskaffelser har fått en tettere oppfølging. En av kontrollene pågår fortsatt og vil strekke seg lenger ut i 2026.

Når det kommer til seriøsitet i bygge- og anleggsoppdrag har Forsvarsbygg gjennomført 12 kontroller som har gått i dybden på forhold som gjelder lønns- og arbeidsvilkår. Hver av kontrollene har omfattet hele leverandørkjeden i kontrakten, opptil 20 entreprenører per kontroll. Videre har Forsvarsbygg også kontrollert skatte- og avgiftsrestanser hvor ca. 150 leverandører har blitt fulgt opp.

Forsvarsbygg følger også regelmessig opp at krav til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA) er ivaretatt på våre bygge- og anleggsplasser, og denne oppfølgingen skal gjøres på alle prosjekt.

4.A.3 Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kravene hos aktører i leverandørkjeden? Faktiske negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø omfattes. Manglende åpenhet om leverandørkjede og manglende bærekraftspolicy kan også være vanlige avvik. Hvis ja: Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

1

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	I en av oppfølgingene fant vi at informasjonen som var oppgitt om et av produktene vi fulgte var feil. Landet som var oppgitt stemte ikke og kontraktspart tok dette videre med sin leverandørkjede.
Hvor i leverandørkjeden?	Grossistledd.
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Avviket ble rettet gjennom dialog med grossist.
Status	Produksjonsland har blitt korrigert slik at det nå oppgis riktig opprinnelsesland på produktet.

2

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Skatter og avgiftsrestanser i 2025
Hvor i leverandørkjeden?	Kontraktspart, UE og UUE
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Kreve at utestående blir betalt inn. Avhengig av sum og type restanser vil foretaket nektes adgang til byggeplass til forholdene er rettet.
Status	Utestående som ble tilbakebetalt til den norske statskassen var ca. 35 mill.

Forsvarsbygg og kontraktspart utførte en felles kontroll på enkelte produkter da vi fant at noe av informasjonen som var oppgitt om produksjonsland var feil. Opprinnelig fikk vi informasjon om at produktet kom fra et land i Europa, men som senere viste seg å egentlig komme fra Kina. Feilen ble rettet og vi holder fortsatt på med oppfølgingen for å se litt nærmere på hvor i landet produktet blir produsert.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomhetens aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Det vil si ekstern kommunikasjon av policyer, strategier, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert funn og effekt og resultater av tiltakene/aktivitetene.

5.A Kommunisere eksternt (oppfølging)

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser, kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Forsvarsbygg kommuniserer våre forventninger og krav offentlig gjennom både markedsdialog, leverandørkonferanser og i anbudskonkurranser. Gjennom leverandørdialog søker vi å identifisere de mest bærekraftige løsningene som markedet kan tilby. Forsvarsbyggs konkurransegrunnlag krever egenrapportering på etiske, miljømessige og sosiale forhold, herunder lønns- og arbeidsvilkår for mannskap i prosjektene våre, og om eventuelle tidligere straffbare forhold. Egenrapporteringen følges opp gjennom dialog med leverandørene, og også gjennom kontroll både på byggeplass og av dokumentasjon. Forsvarsbygg har en landsdekkende samarbeidsavtale med Skatteetaten, der formålet er å styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet, og ivareta anstendige arbeidsforhold.

Vi kommuniserer også offentlig gjennom deltakelse i forskjellige arbeidsgrupper og seminarer/webinarer.

I 2024 hadde Forsvarsbygg sin første nasjonale leverandørkonferanse, med fokus på muligheter knyttet til den nye langtidsplanen, investeringsbehov, kommende byggeprosjekter og sikkerhet, seriøsitet og menneskerettigheter. Dette var en av flere måter Forsvarsbygg kommuniserer med markedet og det planlegges å utføre en liknende konferanse annet hvert år for å opprettholde den gode dialogen med markedet.

An aerial photograph of a vast, dense coffee plantation. The trees are lush green and cover the entire landscape. Several workers are visible, scattered throughout the plantation, some appearing to be engaged in manual labor. The workers are wearing various colored clothing, including blue, red, and white. The overall scene is one of a large-scale agricultural operation.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø, håndteres skaden gjennom å sørge for eller samarbeide om gjenoppretting.

Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for, eller samarbeide om, tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert. Ved inngåelse av leverandørkontrakter, hvor det viser seg at leverandøren, enten direkte eller indirekte, har bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø, forventes det at også oppdragsgiver bidrar til gjenoppretting. Grad av bidrag til gjenoppretting fra oppdragsgiver kan i denne sammenheng variere. I mange tilfeller vil den mest aktuelle handlingen være, som et minimum, å påse at leverandør utfører sin plikt til å bidra til gjenoppretting videre i leverandørkjeden. (Kontraktsoppfølging på pkt. 2.6 i kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, utarbeidet av DFØ og EHN).

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens strategi/policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Krav i kontraktene skal følges opp og sanksjoneres som del av den ordinære kontraktsoppfølgingen. Dersom det avdekkes brudd på krav i kontrakt eller regelverk, er et viktig virkemiddel å tilbakeholde utbetaling av faktura frem til forholdene er rettet. Forsvarsbygg skal ha et effektivt system oppfølging og rapportering av aktuelle leverandører slik at leverandører som ikke oppfyller Forsvarsbyggs krav ikke blir tildelt nye kontrakter.

6.A.2 Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Seriøsitet og menneskerettigheter:

- Gjennom ordinær kontroll av lønns- og arbeidsvilkår har vi i løpet av 2025 avdekket for lav lønnsutbetaling til arbeidstakere, grunnet feil beregning av overtid. Forholdene har blitt rettet etter dialog med leverandør, og riktig lønn ble utbetalt. Ingen videre oppfølging da forholdene ble rettet med en gang.
- Forsvarsbygg fulgte også opp skatte- og avgiftsrestanser for ca. 70 leverandører, og det ble inndrevet minst kr 35 mill. totalt som går tilbake til den norske statskassen.

6.B Sikre tilgang til mekanismer for gjenoppretting (oppfølging)

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn i leverandørkjeden har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting, når det er aktuelt

Forsvarsbygg ønsker at ansatte og leverandører skal varsle om handlinger som potensielt bryter med etiske retningslinjer for forsvarssektoren og/eller statstjenesten. Ledere skal støtte opp om de som varsler, og plikter å følge opp forhold som rapporteres. Informasjon om hvor leverandører kan varsle er gitt på våre nettsider: <https://forsvarsbygg.no/no/om-oss/samfunnsoppdraget/etikk-og-varsling-i-forsvarsbygg/>. På siden er det mulig å sende inn tips til Forsvarsbygg.

Vi henger også ut varslingsplakater på våre byggeplasser hvor eventuelle varslene går dirkete til Fair play bygg.

Forsvarsdepartementet tar også imot varsel om kritikkverdige forhold som gjelder Forsvarsdepartementet og/eller underliggende etater. Eksterne (leverandører, publikum, mv.) kan også gi informasjon om kritikkverdige forhold til Forsvarsdepartementet. Dette kan gjelder misligheter som korrupsjon, brudd på anbudsregler, misbruk av tilskuddsmidler, brudd på arbeidsmiljøloven i byggetjenester, osv. Varsling kan gjøres til Forsvarsdepartementets elektroniske varslingskanal. Denne løsningen gir mulighet for å varsle anonymt, eller med navn og kontaktdetaljer.

Retningslinjer for varsling i forsvarssektoren slår fast at følgende prinsipper skal legges til grunn for forsvarlig behandling av varsler i forsvarssektoren:

- alle henvendelser, også anonyme, skal tas alvorlig og vurderes
- alle henvendelser skal behandles innen rimelig tid
- kontradiksjon (rett til å imøtegå påstander som rettes mot en)
- konfidensialitet
- ivaretagelse av varsler og den det varsles om (gjengjeldelse ikke skal forekomme)
- den det varsles om er «uskyldig» inntil det motsatte er bevist
- undersøkelser for å identifisere anonyme varslere skal ikke forekomme
- varslingsmuligheten skal ikke benyttes for generelle klagesaker

Les mer om varsling i forsvarssektoren her: <https://www.regjeringen.no/no/tema/forsvar/militart-personell/innsikt/varslingskanal---etikk/id2353944/>

Kontaktinformasjon:

Forsvarsbygg

Grethe Tenden - fagleder etisk handel. Tlf: 95491435

grethe.tenden@forsvarsbygg.no